ע"ב יש הבדל

אלא להכשיר זרעים בלבד א"ל לכל מילי רבי שמעון כתלוש משוי ליה ושאני לענין טומאה דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים שנאמר °על כל זרע זרוע אשר יזרע (ויקרא יא) בעא מיניה ההוא סבא מרבי זירא שורש כנגד נקב מה לי א"ר שמעון? אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי, זימנא חדא אשכחיה דיתיב וקאמר מודה ר"ש שאם ניקב בכדי טהרתו א"ל השתא שורש כנגד נקב בעאי מינך ולא אמרת לי ולא מידי, ניקב בכדי טהרתו מיבעיא? אמר אביי ואי איתמר להא דרבי זירא, הכי הוא דאיתמר מודה רבי שמעון שאם ניקב למטה מרביעית. אמר רבא *חמש מדות בכלי חרס: ניקב כמוציא משקה טהור מלטמא גיסטרא ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת ניקב בכונס משקה טהור מלקדש בו מי חטאת ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים ניקב כשורש קטן טהור מלהכשיר בו זרעים ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים ניקב כמוציא זיתים טהור מלקבל בו זיתים ועדיין כלי *הוא לקבל בו רימונים *ניקב כמוציא רימונים טהור מכלום ואם הוקף צמיד פתיל עד שיפתח רובו אמר רב אסי שמעתי כלי חרס שיעורו כמוציא רימון אמר ליה רבא שמא לא שמעת אלא במוקף צמיד פתיל, והא רבא הוא דאמר מוקף צמיד פתיל עד שיפתח רובו? לא קשיא

הא

אלא להכשיר זרעים · הזרועים בתוכו, שאין נקוב אינו מקבל הכשר לטומאה, ושאינו נקוב מקבל הכשר דתלוש הוא, והא רבי שמעון קאמר ליה וה"ג ר"ש אומר אין בו נקוב כו' דאינו לרבנן איכא טובא דהא מחייבי אנקוב משום שבת ופטרי אשאינו נקוב: **לכל מילי** · לשבת ולקנות במשיכה ולא בכסף ולפרוזבול שאינו נכתב אלא על הקרקע: **אשר יזרע** · כדרך שאדם מוליא לזריעה למעוטי מחובר כל דהו להכי אהני זריעות יתירי דקרא ומיהו שאינו נקוב תלוש גמור הוא: **מה לי אמר רבי שמעון** · מי מודה דהא במחובר הוא האי שורש ואי תלשו לי' בשבת מיחייב: **זימנין** · פעם אחרת: **שאם ניקב** · העציץ בכדי טהרתו ושאם נטמא נטהר בשבירה זו והיינו כמוציא זית דתנן במסכת כלים (פ"ג מ"א) כלי חרס העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים ומודה ר' שמעון בהא דחשיב מחובר כל הזרעים שבתוכו דתו לא הוי כלי: **ניקב בכדי טהרתו מיבעיא** · דהוה לן לספוקי ביה בהנך דלאו כנגד הנקב ואת פשטת להו דכולהו מחובר נינהו: **אי אתמר לדרבי זירא** · דמודה ר"ש בשום נקב: **הכי הוא דאיתמר** · שאם ניקב למטה מרביעית שאינו מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה דבציר מהכי לאו כלי הוא: חמש מדות גרסי': **כמוציא משקה** · נקב דק מאד שמשקה יוצא בו: **טהור מלטמא גיסטרא** · כלומר אם כלי שלם הוא אינו נטהר בכך אבל אם היה שבר כלי והיה ראוי להשתמש בו דמקבל טומאה משנשבר כדתנן הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו' באלו טרפות (חולין דף נד:) וניקב שוב כמוציא משקה אינו טמא עוד משום תורת גיסטרא: **גיסטרא** · שבר כלי ולקמיה מפרש טעמא דאין שבר כלי חשוב להצניעו משניקב ואומר הבא גיסטרא (א)(אחר) ונכית תחתיו לקבל טיף טיף הנוטף מזה אבל אם היה כלי שלם וניקב מעט אין מאבדין אותו אלא אומר הבא גיסטרא אחר ונכית תחתיו: **ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת** · כלומר אם כלי שלם היה וניקב כמוציא משקה עדיין כל תורת כלי עליו ואפי' לקדש בו מי חטאת באפר פרה דבעינן כלי ראוי דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי וכ"ש שמקבל טומאה: **ניקב ככונס משקה** · שאם מושיבו על המים נכנס בתוכו דהיינו נקב רחב קצת: **טהור מלקדש בו מי חטאת** · טהור לאו דוקא אלא כמו טהר יומא (ברכות דף ב.) כלומר בטל לו מתורת כלי לענין מי חטאת: **ועדיין כלי הוא לענין הכשר זרעים** · הזרועים בתוכו דכתלושין נינהו ואפילו לרבנן שאין נקב זה ראוי להריח לחלוחית הקרקע: **ניקב כשורש קטן** · הוי טפי מכונס משקה: **טהור מלהכשיר זרעים** · לרבנן דהוי עציץ נקוב: **ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים** · שהוא שיעור לטומאה בכל כלי חרס העשוי לאוכלין סתם כל זמן שלא יחדו לרימונים ומקבל עדיין טומאה: **טהור מלקבל בו זיתים** · כלומר מלקבל עוד טומאה משום תורת סתם כלי חרס שהרי שיעורן כזיתים ואם היתה עליו טומאה נטהר ממנה: **ועדיין כלי הוא לקבל בו רימונים** · *שאם יחדו שוב לרימונים מקבל טומאה מכאן ולהבא או אם היה מיוחד לרימונים מתחילה לא נטהר: **טהור מכלום** · משום כלי אלא א"כ מצניעו לגיסטרא יטמא בתורת גיסטרא: **ואם היה מוקף צמיד פתיל** · והוא באהל המת אין טומאה נכנסת בו דרך נקב ומציל על כל מה שבתוכו: **עד שיפתח רובו** · דכל כלי פתוח כתיב (שם) דרך פתח נכנסת לו טומאה ולא דרך נקביו: **אלא במוקף צמיד פתיל** · שאם ניקב כמונא רימון אינו מציל:

ברברבי

לשאינו נקוב דלכל מילי נקוב ושאינו נקוב שוין ואזלינן לחומרא דבמקום דהוי תלוש חומרא חשבינן תרוייהו כתלוש ואי הוי מחובר חומרא כמו שבת וכלאים חשבינן תרוייהו כמחובר אלא בהכשר זרעים דלא החמירו לאחשובי נקוב כתלוש כשאינו נקוב אלא אוקמוה אדיניה ליחשב כמחובר וי"ל לפי זה דאין תורמין לר"ש מן הנקוב על פירות הגדלים בקרקע כמו באינו נקוב דאזלינן לחומרא ור"י פי' דהכי פריך ר"ש אומר אין בין נקוב לשאינו נקוב אלא הכשר זרעים בלבד וכיון דגבי הכשר זרעים חשוב נקוב כמחובר אע"ג דהוי להקל שאינו מקבל הכשר ש"מ מדאורייתא חשוב כמחובר דאי מדאורייתא חשוב כתלוש היכי הוה מטהרינן להו מדרבנן כשנגעה בהן טומאה כיון דקיבלו הכשר מן התורה ואם כן הא דקתני ברישא דברייתא אין בין נקוב לשאינו נקוב ע"כ לעשות שניהם כמחוברים ולא לעשות שניהם כתלושין כיון דנקוב חשיב מחובר מדאורייתא ובכל מילי נקוב ואינו נקוב כמחוברים חוץ מהכשר זרעים בלבד דאחמיר רבנן לממויי כשאינו נקוב והשתא משני שפיר שאני לענין טומאה כו' דהתם הוא דכתב רחמנא בהדיא דחשיב נקוב כמחובר אבל לכל מילי חשיב כתלוש ולהכי פטר במתני' אבל קשה לאלו הפירושים דקאמר אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה משמע דבעי לאיתויי מברייתא דלא משוי נקוב כשאינו נקוב וזה אינו ויש לפרש דה"ק אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה ורמינהו כו' דאדרבה שאינו נקוב כנקוב משוי ליה ועוד פר"י דה"ק אין בין נקוב לשאינו נקוב לענין מעשר ופאה וכלאים דכיון דכתיב בהו שדך וכרמך וכן במעשר כתיב היוצא השדה שנה שנה חשיבי תלוש בין שאינו נקוב ואין בו חילוק אלא לענין הכשר זרעים וכל דדמי ליה כגון שבת שאינן תלוים בדבר שהוא חשוב שדה אלא בתלוש ומחובר ובהגהו לא הוי נקוב כשאינו נקוב ולפי זה אתי שפיר הא דקאמר אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה ורמינהו דלא משוי נקוב כשאינו נקוב:

ומודה ר"ש שאם ניקב בכדי טהרתו · פי' כמוציא זית דסתמו של כלי חרס לאוכלין ושיעורן כמוציא זית ונראה לר"י דהיינו טעמא דמודה משום דבטל אגב קרקע כשניקב בכדי טהרתו ודוקא בניקב כמוציא זית אבל בכלי המיוחד למשקין אע"פ שטהרתו בכונס משקה לא אמרי' דבטל דאפי' לרבנן לא חשבי ליה כמחובר בכונס משקה אלא כשורש קטן כדאמר בסמוך:

טהור מלקדש בו מי חטאת · וכ"ש דטהור מלקבל טומאה אם היה מיוחד למשקין: **טהור** מלהכשיר בו זרעים · משמע דכלי חרס בעי נקיבה ודלא כפי' הקונט' בפ"ק דגיטין (דף ז:) שפירש דספינה של חרס דכיון שהיא של עפר חשובה כנקובה ועת לקצר: **ניקב** כמוליא רימון טהור מכלום · תימה לר"י היכי קאמר דטהור מכלום והלא אם יחדו לגיסטרא מקבל טומאה כדפי' בקונט' וכפירושו ודאי כן הוא שהרי אפילו אם נשברו בשברים דקים מקבלים השברים טומאה בתורת גיסטרא כשנשאר בשברים שיעור המפורש במסכת כלים (פ"ב משנה ב) ומייתי לה בפ' אלו טריפות (חולין נד:) הדקים שבכלי חרס הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין שיעורן בכדי סיכת קטן עד לוג ומלוג עד סאה ברביעית כו' ועוד קשה לרשב"א דהוה מצי למימר שש מדות בכלי חרס וי"ל דכשנשבר לגמרי השברים ראוין לגיסטרא אבל כשהכלי שלם אלא שניקב כמוליא רימון אין ראוי לגיסטרא ואפי' יחדו בטלה דעתו אצל כל אדם אבל מתוך פי' הקונט' משמע דכשניקב כמוליא רימון ראוי הוא לגיסטרא דפירש טהור מכלום משום כלי אא"כ מצניעו משום גיסטרא ולפירושו הא דלא נקט ו' מדות דלא מיירי אלא כשיכול להשתמש כדרכן וניקב כמוליא רימון אין ראוי אלא אם כן מטהו על צדו: **שמא** לא שמעת אלא במוקף למיד פתיל · תימה לר"י דילמא במיוחד לרימונים שמע ואצטריך לאפוקי מדר"א דאמר בסמוך ניקב כמוליא זית אין לו טומאה כו' וי"ל דמשמע דבסתם כלי חרס איירי בלא יחוד וליכא למימר דלענין הכשר זרעים שמע כמ"ד בסמוך שיעורו כמוליא רימון לפירש הקונט' דפירש דלענין הכשר זרעים פליגי דא"כ אמאי נקט כלי חרס אפי' כלי עץ נמי ועוד דרבא סבירא ליה דלענין הכשר זרעים שיעורו כשורש קטן:

הא

רבינו חננאל

שהמלכים צדין בהן עופות וקורין אותו כאז והאחד העוסק [בהן] קורין אותו בלשון פרסי כאזיאר ובזמן שהוא יותר מאחד קוראין להן כזאיארן ויש להן סוסים מיוחדין לכך לשאת את העופות הדורסן הנקראין כאזי ואמרינן א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא א"ר יוחנן ואדם כפות מודה רבי נתן שאינו יכול לשאת את עצמו והמוציאו בשבת חייב א"ל רב אדא בר מתנא לאביי והא הני פרסאי דכפיתי דמו שאת חזאה אותן שאינן יכולין להלוך על רגליהן ואינן יוצאין ובאין אלא רכובין והסוס נושא אותן וכן בתירא מתיר למכרן לנכרים וסבר ליה שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת דאלמא אף הכפות בן בתירא פוטר עליו וא"ר יהודה בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד והא א"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות ופריק ליה אביי דהנך פרסאי יש בהו כח להלך ואף הן נושאין את עצמן וטמאי דנקיטא להו רמות רוחא מענגין את עצמן מלהלך כענין דכתיב אשר לא נסתה כף רגלה וגו' מהתענג ומרוך וכי בעי למרהט מצי דהא ההוא פרדשכא ואיהו פקיד המלך דרתח מלכא עלויה ורהיט תלתא פרסי בכרעיה אבל חולה ודאי ככפות דמי ומחייב ר' נתן על הוצאתו כההיא דגמרא דב' שעירי יוה"כ דתניא עתי אפי' בשבת ואמרי' למאי הלכתא אמר רב ששת שאם חלה מרכיבו [על כתיפו] כמאן דלא כר' נתן דאי כר' נתן האמר חי נושא את עצמו אפי' תימא ר' נתן כיון שחלה ככפות דמי וא"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות: וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב ור' שמעון פוטר. א"ר אבא א"ר יוחנן ורב יוסף אמר ר"ל פוטר היה ר' שמעון אף במוציא את המת לקוברו וטעמיה דר' שמעון דהוצאת המת לקוברו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא וכל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ואשכחנן דרבא ס"ל כר' שמעון בהא מלתא ואף סבירא ליה כר' נתן כההוא קמייתא דתני בריש פירקא נוטל אדם את בנו והאבן בידו דאמרינן עלה אמר רבא הוציא תינוק וכיס תלוי לו בצוארו חייב וליחייב משום תינוק רבא כר' נתן סבירא ליה דאמר חי נושא את עצמו וליבטל כיס לגבי תינוק מי לא תנן ואת החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו מטה לגבי חי מבטל לה כיס לגבי תינוק לא מבטיל ליה. הוציא תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו פטור וליחייב משום תינוק רבה כר' שמעון סבירא ליה [דאמר] כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ומדקדקי רבנן בההיא דקא מפטר המוציא את מת דהני מילי דההיא דלית ליה ריחא דאי אית ליה ריחא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה ותניא בפ' א"ר עקיבא [illegible] כל שהוא ואית לה להא מלתא סייעתא בתלמוד א"י ומלתא דמוכחא היא. אמר רבה ומודה ר' שמעון במרא לחפור בו וס"ת לקרות בו דאי מפיק להו חייב ודייקינן בה מאי אצטריך רבה לא[illegible]

מה א מיי' פי"ט מהל' כלים הלכה ג:

[עי' תוס' כ"ב קנה. ד"ה איתמר קטן]

חמש מדות

[עי' תוס' עירובין ד: ד"ה כל וכד"ה שיעורן]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גיסטרא וכו' הבא גיסטרא ונכית כצ"ל ותיבת אחר נמחק:

גליון הש"ס

גמ' ניקב בכדי טהרתו מיבעיא. ע' כתובות עג ע"א תד"ה ותיבעי: רש"י ד"ה ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים שאם יחדו. עיין לעיל דף נט ע"א תד"ה ור' יוחנן ובעירובין ד ע"ב תד"ה כל כלי ובפ"ב מ"ב דכלים כר"ש שם:

רב נסים גאון

בנגע הצרעת: אמר רבא ה' מדות בכלי חרש כו' משכחת לה בתורת כהנים כל אשר בתוכו יטמא כמה שיעורו של נקב בכלי חרש בכונס משקה ובכלי שטף במוציא זיתים ובמסכת כלים פרק ג' [illegible]

לתוכה אם כונסת ביורע שבכונס משקה ואם לאו ביורע שבמוציא משקה כו' ומשכחת לה בגמ' במסכת [illegible] (חולין דף קז) אמר רבא כלי שניקב בכונס משקה אין נוטלין ממנו לידים ולר'

מבנה
I-II
◇ "ומודה" ר"ש
ב' לשונות בר"ש
מתי הוא מודה
שכלי חרס מנוקב
נחשב (בגמ' בו)
כמחובר - גמ'
[גמ' תוס' בשבת]
נושא/מבנה (עד סוף הגמ')

חמש
מידות
בכלי
חרס
בענין טומאה

נושא
עד מתי אומרינן
דכלי המוקף צמיד
פתיל מגן על
תכולתו בפני
הטומאה